

ТМ	Г. XXXIII	Бр. 4	Стр. 1247-1259	Ниш	октобар - децембар	2009.
----	-----------	-------	----------------	-----	--------------------	-------

UDK 316.47:159.9.072 177.63:159.9.072

Прегледни рад
Примљено: 4.1.2009.

Владимир Хедрих
Филозофски факултет
Ниш
Јелена Желесков Ђорић
Медицински факултет
Београд

ПРИЈАТЕЉСТВО И САМОКОНСТРУИСАЊЕ

Резиме

Пријатељски односи представљају значајне интерперсоналне односе у животу сваког човека. С друге стране, лични конструкти о сопственом односу према другима важне су детерминанте приступа особе међуљудским односима. Циљ овог рада био је да испита повезаност између неких општих карактеристика пријатељских односа које особа има и личних конструката о независности и међузависности, онако како су они осмишљени од стране Теда Сингелиса. Са тим циљем узорку од 374 студента нишког и београдског универзитета задат је Сингелисов СЦС, као и упитник намењен прикупљању података о неким општим карактеристикама пријатељских односа које особа има. Резултати су показали више статистички значајних веза између независности и међузависности с једне и карактеристика пријатељских односа с друге стране. Све добијене везе су биле слабе, али по смеру у складу са теоријским очекивањима. Додатно, добијени су резултати који говоре у прилог поузданости и конструктивне валидности скала СЦС-а на нашем узорку.

Кључне речи: СЦС, пријатељски односи, Сингелис, независност и међузависност

Увод

Пријатељски односи представљају значајне интерперсоналне релације у животу сваког човека. Природна људска потреба је “потреба за припадањем” у блиским партнерским везама (Baumeister &

vhedrih@hm.co.rs; jelenaeskov@yahoo.com

Leary, 1995) као и потреба да у људима који нас окружују имамо пријатеље. Пријатељство као форма интерперсоналних односа, важна је за целокупни животни циклус особе (Zerbatanu и сар., 2004), а нарочито током студирања, јер студенти у односу на све остале узрашне групе највише времена проводе са пријатељима (Carbery & Buhrmaster, 1997; Cross и сар., 2000). Истраживања показују да највећи број људи сматра да је време проведено с пријатељима веома важно и пружа веће уживање него бити сам, са породицом или партнером (Larson & Bradney, 1988), да се у друштву с пријатељима осећају срећније и имају позитивнију слику о себи (Kumashiro & Sedikides, 2005; Newcomb & Bagwell, 1995), као и да се за пријатеље бирају особе за које сматрамо да су нам сличније и да смо односом који је успостављен на основу овог избора пријатеља задовољнији (Aybe & Koestner, 1995; Deutsch, Sullivan, Sage & Basile, 1991; Mikulincer, Orbach & Iavnieli, 1998). Највећи број истраживача до сада се бавио партнерским везама као једном од значајнијих форми интерперсоналних односа и неким карактеристикама тих веза, као што је задовољство у вези или браку (Bentler & Newcomb, 1978; Davis & Oathout, 1987; Brennan, Clark & Shaver, 1998). Мањи број истраживања бавио се пријатељским односима, при чему су они описивани на различите начине, али их је било тешко дефинисати. Једна од дефиниција пријатељства јесте да оно представља “добровољну међусобну зависност између две особе, са намером покретања социо-емоционалних циљева учесника, и може укључити разне врсте и степен дружења, интимности, емоција и међусобне помоћи” (Хаус, 1988, стр. 395). У том контексту може се рећи да пријатељство представља квалитативну везу између две особе (Hinde, 1997). Имајући то у виду значајно је испитати пре свега да ли особа има пријатеље и колики је број пријатеља са којима се дружи, учесталост виђања са пријатељима и задовољство њима, а онда и квалитативне карактеристике пријатељске везе (Berndt, 1996; Furman, 1996). Поред тога, свако пријатељство карактеришу и конфликти који представљају једну од димензија пријатељства (Hartup & Stevens, 1997) и који се дешавају у свакој пријатељској вези, па би се могло рећи да квалитет пријатељства и конфликти у пријатељској вези јесу димензије које дефинишу овај концепт.

Како људи бирају пријатеље и како са њима остварују контакт? Како се уопште дефинишу пријатељски односи и да ли ту постоји условљеност културом и контекстом? Новија истраживања показују да селф концепт представља најзначајнији чинилац разноликости индивидуалног понашања у различитим културама, као и да је веома значајан за интерперсоналне релације (Kim и сар., 1996; Singelis & Brown, 1995; Triandis, 1989), и да култура утиче на развој мишљења код особе (Triandis, 1989). Тако, културни колективизам доводи до развоја мишљења окренутог групи или колективу, док

културни индивидуализам доводи до развоја мишљења окренутог индивидуалним цртама. У овом контексту може се говорити о концепту селфа повезаног са димензијама индивидуализма и колективизма у култури. Селф концепт (појам о себи) представља менталне репрезентације оних личних карактеристика које особа користи како би себе дефинисала (Cross & Madson, 1997) и које регулишу наше емоционално искуство и социјално понашање. Један од начина да се културалне димензије измере на индивидуалном нивоу јесу конструкти о себи (Markus & Kitayama, 1994). Према овим ауторима, особа гради свој селф као међузависни или независни у односу на претпоставке културе у којој живи и оно што та култура подржава као модел. Конструкти о себи представљају сржну компоненту селфа, утичу на прецепцију особе која помаже разумевању себе и својих односа са другима у свету око себе (Markus & Kitayama, 1991). Такође, конструкти о себи односе се на мисли, осећања, акције особе у контакту са другима, веровања, мотивацију, вредности, стилове понашања, као и на то како се селф разликује од других (Singelis, 1994; Smith & Bond, 1998) и јесте у вези са понашањем и кооперативношћу особе када се налази у средини која је окружује (Arnocky и сар., 2007). Особа има и међузависни и независни самоконструкт када размишља о себи (Gudkunst и сар., 1996; Kim и сар., 1996; Singelis, 1994; Singelis & Brown, 1995), али је обично један доминантнији у зависности од контекста (Singelis, 1995). Међузависни конструкт о себи подразумева да су особи важнији односи са другима него сопствене потребе и циљеви, као и да њено понашање јесте усклађено са потребама средине и социјалних односа, пре него сопствених жеља и циљева, јер селф добија смисао само у адекватним социјалним релацијама са другим људима (Markus & Kitayama, 1995). Независни конструкт о себи дефинише се као аутономан, индивидуалистички, егоцентрични, идиоцентрични и самодовољан (Markus & Kitayama, 1991). Он не подразумева антисоцијалност, већ пре комуникацију са другима и социјалну интеракцију у којој је особа слободна и има право на избор. Најпрецизније он представља “конструисање себе као особе чије је понашање организовано и смислено ослањајући се на сопствене мисли, осећања и акције, пре него на осећања, мисли и акције других људи” (Markus & Kitayama, 1991, стр.226). Сматра се да је овај вид самоконструисања карактеристичан за западне земље (Америка, Канада), док је међузависни конструкт о себи карактеристика источних земаља (Кина, Јапан, Азија). Важно је напоменути да конструкти о себи представљају релативно стабилне структуре у оквиру селф концепта и као структуре вишег реда организују оне елементе који су на нижем нивоу хијерархије (Cross, Morris & Gore, 2002).

Један од најпознатијих инструмената за мерење личних конструката о независности и међузависности је Скала личних конструката (Self Construals Scale) аутора Теда Сингелиса (Singelis, 1994), скраће-

но СЦС. Ова скала даје мере на две независне димензије личних конструката – димензији независности и димензији међузависности. Оригинална верзија (Singelis, 1994) састојала се од 24 ставке, по 12 индикатора сваке димензије, а касније је допуњена са још 6 ајтема (Singelis и сар., 1995), тако да актуелна верзија скале има укупно 30 ајтема. Аутор наводи да скале треба третирати као мере два латентна фактора и даје податке о двофакторској структури у основи теста, као и о интерној конзистенцији скала (Кронбахова алфа) у распону од нешто испод до нешто преко 0,7 (Singelis, 1994, Singelis и сар., 1999) СЦС је до сада коришћена у веома великом броју истраживања. Хардин и сар. (2004) наводе цифру од 50 истраживања и превођење на неколико светских језика. Иако су нека ранија истраживања оспоравала двофакторску структуру теста, једно новије истраживање које су спровели Хардинг, Леонг и Багват (Hardin, Leong & Bhagwat, 2004) у коме су коришћене експлоративна и конфирмативна факторска анализа дало је резултате у прилог овакве структуре у основи теста, али и у прилог постојања још шест фактора нижег нивоа. Ови аутори су предложили хијерархијски модел са два нивоа фактора, који се састоји од шест фактора првог реда и два фактора другог реда. По овом моделу, фактор независности, који је фактор другог реда, обухвата четири фактора првог реда, док фактор међузависности обухвата два фактора првог реда. Иако су уобичајени методи одлучивања о броју фактора које треба задржати (Гутман-Кајзер и скри) указивали на стандардну двофакторску структуру какву претпоставља и теорија, ови аутори су се одлучили да предложи овакав модел наводећи као аргумент чињеницу да се он нешто боље уклапа у структуру односа између података (има нешто бољи "фит").

Када су корелације конструката о себи са екстерним варијаблама у питању, истраживања су показала да особе са међузависним конструктом више индиректно комуницирају са другима и често шаљу нејасне поруке у комуникацији, за разлику од оних који имају независни конструкт о себи и који су у комуникацији врло директни и јасни (Gudukunst, 1996; Haraa & Kim, 2004). Поред тога, сматра се да особе са међузависним конструктом јесу интерперсонално сензитивније, више поштују друге, имају способност да се прилагоде туђим осећањима и пажљивије слушају друге, за разлику од оних који имају као доминантан независни конструкт о себи (Gudukunst, 1996), али и да међузависни конструкт може довести до одустајања да се достигну лични циљеви и ниског уопштеног доброг здравља (Elliot, Chirov, Kim & Sheldon, 2001; Heine & Lehman, 1999 према Elliot и сар., 2006). Резултати једне од скоријих студија показали су да су конструкти о себи повезани са самоефикасношћу, нарочито у академском раду (Zhao и сар., 2008), као и да су независни конструкти о себи бољи предиктори социокултуралног прилагођавања (Oguri & Gudukunst, 2002).

Истраживања конструката о себи и пријатељских односа веома је мало, а резултати једног од њих указују да особе са међузависним конструктом о себи показују већу спремност за кооперацију са пријатељима у заједничким активностима у односу на оне који имају независни конструкт о себи (Hanham & McCormick, 2008). Поред тога, особе са међузависним конструктом о себи спремније су да размотре потребе и жеље блиских других (у које спадају и пријатељи) када доносе неку важну одлуку (Gross и сар., 2000) и да буду емотивно отворенији у пријатељским односима и раде на очувању квалитета својих пријатељстава (Gore и сар., 2006).

Имајући све ово у виду, запитали смо се да ли можда постоји повезаност између неких елементарних параметара приступа пријатељским односима које особа има – попут броја пријатеља, учесталости виђања, задовољства тим односима и сл. и личних конструката о независности и међузависности. Подаци о овим везама представљали би нове податке о карактеристикама пријатељских односа које граде људи који се разликују у погледу поменутих конструката о себи.

У складу с напред наведеним, циљ овог истраживања био је испитивање повезаности конструката које мери СЦС са неким од карактеристика пријатељских односа које особа има. Како је, према нашим информацијама, као и информацијама добијеним од аутора СЦС, Теда Сингелиса, ово прва примена Скала личних конструката на нашој популацији, било је потребно да прво проверимо психометријске карактеристике теста на нашем узорку – пре свега поузданост и факторску структуру, а потом имајући у виду ове прве резултате испитамо њихову повезаност са карактеристикама пријатељских односа.

Методолошки део

Узорак

У истраживању је учествовало 207 студената различитих факултета Универзитета у Београду и Универзитета у Нишу. Старост испитаника кретала се од 18 до 29 године, при чему је просек старости износио између 22 и 23 године. Отприлике половина испитаника (46,9%) је у тренутку спровођења испитивања била у емотивној вези, 51,2% испитаника није у том тренутку било у вези, а око 2% испитаника је било верено или у браку.

У тренутку испитивања 95 или 45,9% студената је живело са родитељима, 71 или 34,3% је живело у стану са цимерима, 24 испитаник (11,6%) је живео у студентском дому, док је њих 16 (7,7%) живело само. Највећи број испитаника има родитеље са средњом стручном спремом, (49-50% зависно од тога да ли се ради о оцу или мајци), а потом са факултетом (21 односно 23,7%).

Инструменти и варијабле

Сингелисова скала личних конструката (енглески: Singelis Self Construals Scale, скраћено и у даљем тексту СЦС) преведена је на српски језик. Након тога, урађен је повратни превод, а потом су оригинална енглеска верзија и повратни превод упоређени како би била установљена њихова идентичност. Тако преведена скала коришћена је у форми папир-оловка (испитаници су инструмент попуњавали на папиру). Тест даје мере на две димензије – димензији независности и димензији међузависности и оне се, према упутству, добијају као просеци одговора испитаника на ставке које представљају индикаторе сваке од димензија.

Поред тога, испитаницима је задат за потребе истраживања конструисан упитник преко кога су прикупљени подаци о броју и најопштијим карактеристикама односа са блиским пријатељима – од испитаника је тражено да наведу иницијале свих својих пријатеља које сматрају блиским, те да за сваког наведу степен блискости (од 1 до 3), колико дуго траје пријатељство са њима, колико су тим пријатељством задовољни и колико се често са тим пријатељима виђају, као и да одговоре на неколико питања о општим преференцијама када су у питању пријатељски односи. Из ових података су онда изведени подаци о укупном броју блиских пријатеља, просечном задовољству односом са блиским пријатељима, те просечној учесталости виђања са блиским пријатељима. Поред тога добијени су и подаци о преферираном броју блиских пријатеља, спремности и заинтересованости испитаника да склапа нова познанства, те о томе у којој мери испитаник дозвољава пријатељима да знају о позитивним догађајима у животу испитаника.

Поступак

Прикупљање података је спроведено од стране тима испитивача, који су у сарадњи са наставницима на неколико факултета нишког и београдског универзитета, током редовне наставе задавали упитнике. Испитивачи су учесницима у истраживању укратко објаснили циљеве истраживања и замолили их да у њему учествују. Никакви други мотивациони поступци или средства нису примењивани.

Резултати

Као прву анализу приликом обраде испитали смо интерну конзистенцију две скале теста рачунањем Кронбаховог алфа коефицијента. Када смо за рачунање скорова користили све индикаторе дате скале, према упутству за тест, алфа коефицијент скале независности био је 0,687, а скале међузависности 0,661. Како су ови нивои јасно испод нивоа од 0,7 који се типично сматра минимално прихватљи-

вим за интерне конзистенције скала које треба да представљају мере латентних варијабли, проверили смо да ли постоје такве ставке чијим се избацивањем интерна конзистенција ових скала може повећати. У складу с овим из скале независности избачене су две ставке, а из скале међузависности једна. Са овом корекцијом поузданост и једне и друге скале је прешла 0,7 – Кронбахов алфа коефицијент скале независности износио је 0,701, а скале међузависности тачно 0,7. Из теста смо избацили ставке 8, 9 и 24.

Имајући у виду да теорија иза СЦС-а претпоставља постојање два независна фактора у основи простора ставки теста, спровели смо експлоративну факторску анализу (ЕФА) да би стекли увид о броју и карактеристикама фактора који се на нашем узорку могу добити из овог теста. Својствене вредности добијених фактора дате су у следећој табели:

Табела 1. Својствене вредности фактора добијених експлоративном факторском анализом упитника СЦС

Редни број фактора	Својствена вредност фактора изражена као:		
	Количина варијансе	Процент варијансе	Кумулативни процент варијансе
1	3,878	14,363	14,363
2	2,705	10,018	24,381
3	1,730	6,407	30,788
4	1,469	5,443	36,231
5	1,446	5,356	41,587
6	1,287	4,768	46,354
7	1,125	4,166	50,521
8	1,034	3,831	54,352
9	,974	3,606	57,958
10	,967	3,581	61,539
11	,892	3,305	64,843

Приказано је само првих 11 добијених фактора.

Као што се из табеле може видети Гутман Кајзеров критеријум испуњава осам фактора. Међутим, имајући у виду теоријско очекивање о два фактора у основи упитника, као и чињеницу да прва два фактора имају осетно веће својствене вредности од осталих, те да након њих следи низ фактора чије својствене вредности тек постепено опадају, приликом доношења одлуке о броју фактора који треба задржати руководили смо се сцрее критеријумом и задржали два фактора.

Након екстрације спровели смо варимах ротацију ова два фактора и за сваку ставку установили да ли је у већој корелацији са пр-

вим или другим фактором. Само једна ставка теста је била у практично подједнакој корелацији са оба фактора, док су све остале ставке имале (углавном супстантивно) већу корелацију са оним фактором чији су индикатор према кључу за тест. Поред тога, корелације ових фактора са скоровима теста добијеним према упутству за тест, а након избацивања ставки које смо горе поменули, биле су веома високе (преко 0,95), што поновно говори о еквивалентности ових скорова. Стога смо одлучили да у даљем раду користимо скорове добијене према упутству, али без ставки које смо из теста избацили.

На основу свега напред наведеног дошли смо до закључка да факторска структура теста одговара теоријским очекивањима, те да сходно томе има смисла употребљавати скорове СЦС-а за рачунање повезаности са другим варијаблама на нашем узорку.

Следеће што смо желели да проверимо је повезаност ове две димензије са карактеристикама пријатељских односа које особа има, а које смо испитивали. Добијене корелације дате су у следећој табели:

Табела 2. Корелације скала СЦС и варијабли пријатељских односа.

	Независност	Међузависност
Број блиских пријатеља	0,133*	0,071
Просечно задовољство односом са блиским пријатељима	0,082	0,103*
Просечна учесталост виђања са пријатељима	0,050	-0,027
Преферирани број пријатеља ¹	0,066	0,081
Заинтересованост за склапање нових познанстава ¹	-0,025	0,016
Задовољство тренутним бројем пријатеља ¹	-0,207*	-0,009
Степен у коме испитаник дозвољава да знају о позитивним догађајима у његовом животу:		
- најбољем пријатељу	0,130*	0,052
- блиским пријатељима	0,126*	0,028

¹ Бинарна варијабла. Негативна корелација указује на то да веће скорове теже да имају испитаници који су одговорили са "Да".

* Коефицијент корелације статистички значајан бар на нивоу 0,05.

Из наведених резултата можемо видети да особе са вишим скоровима на независности теже да имају и нешто већи број блиских пријатеља, да су чешће задовољне тренутним бројем блиских пријатеља, те да у нешто већој мери дозвољавају најбољем пријатељу и својим блиским пријатељима да знају о позитивним догађајима у њиховом

животу. С друге стране, особе више на међузависности теже да имају нешто веће просечно задовољство односима са блиским пријатељима.

Добијене корелације су веома мале, али генерално у складу са теоријским очекивањима. Како је СЦС инструмент превасходно намењен детектовању разлика између култура, а како сви учесници у овом истраживању ефективно припадају истој култури, разумно је претпоставити, да се низак интензитет добијених повезаности може бар делимично објаснити познатим феноменом рестрикције ранга. С друге стране, приликом коришћења критичног нивоа значајности од 0.05, у 5 од 16 (31,25%) случајева добијене су статистички значајне везе. Ово говори у прилог тези да, иако слабе, повезаности између личних конструката о независности и међузависности од других људи и различитих аспеката пријатељских односа постоје.

Дискусија

Циљ овог истраживања био је да испита повезаност општих карактеристика пријатељских односа са две димензије Сигнелисових скала. Резултати су показали да интерна конзистенција скала СЦС-а на нашем узорку у великој мери одговара теоријским очекивањима тј. резултатима које су на својим узорцима добили аутори Скале личних конструката – интерна конзистенција и једне и друге скале је била око 0,7, што се у потпуности слаже са налазима аутора (Singelis, 1994; Singelis и сар, 1995). Поред тога, резултати факторске анализе такође говоре у прилог тезе о постојању два фактора у основи СЦС-а. Добијена структура корелација ставки теста са ова два фактора указује да они у великој мери одговарају Сингелисовим претпостављеним факторима независности и међузависности. Ово пак говори у прилог тези да су предмети мерења СЦС-а на нашем узорку и на узорку аутора СЦС-а еквивалентни, те да се стога ови скорови могу сматрати валидним мерама.

Што се повезаности са општим карактеристикама пријатељских односа тиче, резултати истраживања показали су да постоји статистички значајна повезаност неких од варијабли које дефинишу пријатељске односе и димензија независног и међузависног самоконструисања. Резултати показују да оне особе које имају већи скор на димензији независности теже да имају већи број блиских пријатеља. Овај налаз, иако можда неочекиван може бити у складу са чињеницом да особе са независним конструктом о себи јесу спремне за директну комуникацију и јасност у односу са другима (Naraa & Kim, 2004), што може бити нарочито значајно када говоримо о блиским пријатељима. Поред тога, особе које имају већи скор на димензији независности јесу задовољније бројем блиских пријатеља у односу на оне које на овој димензији имају нижи скор, а што јесте у складу

са чињеницом да особе са израженијим независним конструктом о себи сматрају себе слободнијим да имају право на избор у односима са другима (Markus & Kitayama, 1991), те би стога и сам број пријатеља које сматрају блиским био у складу са начином размишљања ових особа када говоримо о интерперсоналним релацијама. Резултати су такође показали да они који имају већи скор на димензији међузависности јесу задовољнији односом са блиским пријатељима у односу на оне који на овој димензији имају нижи скор. То заправо значи да оне особе које себе дефинишу више у односу на мишљења и осећања других људи, валидирајући себе кроз комуникацију са другима, јесу задовољније односом са блиским пријатељима. Овај резултат у складу је са чињеницом да постоји позитивна корелација између перцепирања сличности са блиским особама и задовољства тим односом (Aube & Koestner, 1995; Deutsch и сар., 1991) као и чињеницом да се за блиске пријатеље бирају особе сличне себи (Mikulincer и сар., 1998). На крају, резултати су показали да особе са вишим скором на димензији независности показују већу спремност да дозволе и најбољем и блиском пријатељу да знају о позитивним догађајима у њиховом животу. Иако је једна од скоријих студија показала да су особе са високим скором на међузависности емотивно отвореније у односу са пријатељима (Gore и сар., 2000), резултати нашег истраживања показују да и они који на димензији независности имају висок скор показују један вид емотивне отворености у пријатељским односима, ограничавајући се на позитивне догађаје који им се у животу дешавају. Можда би та спремност да дозволе пријатељима да знају шта им се позитивно дешава може објаснити и чињеницом да конструишући појам о себи и ослањајући се на сопствене мисли, осећања и акције (Markus & Kitayama, 1991) немају страх од евентуалне процене или мишљења других о догађајима и евентуалног другачијег дефинисања онога што им се десило, а што сматрају позитивним.

Међутим, иако су представљене корелације статистички значајне, оне су ипак све ниске или врло ниске. Ово се можда може објаснити чињеницом да су конструкти независности и међузависности, иако врло учестало коришћени за испитивање индивидуалних разлика тј. разлика између чланова једне групе, у ствари конструкти који би требало да буду под примарним утицајем културе. Ово значи да би главне разлике у погледу конструката независности и међузависности требало очекивати пре свега између различитих култура или друштвених група, а не између појединаца који припадају истој култури тј. друштвеној групи. Из овога следи да је могуће да је овде на делу својеврстан ефекат рестрикције ранга, те да су ниске корелације бар делом последица тога, а да би биле веће када би истраживање било организовано на културно хетерогенијем узорку.

Закључак

На основу свега наведеног можемо закључити да постоји повезаност између неких од карактеристика пријатељских односа и Сингелисових личних конструката независности и међузависности. Поред тога, резултати говоре у прилог поузданости и конструктне валидности мера ових личних конструката на нашем узорку.

Захвалница

Аутори се захваљују проф. др Теду Сингелису са California State Универзитета, САД, на дозволи за превод и адаптацију на српски језик, те коришћење СЦС-а, као и на бројним корисним сугестијама и информацијама.

Настанак овог рада делом је финансиран средствима Министарства науке републике Србије у оквиру пројекта 149062Д.

Литература

- Arnocky, S., Stroink, M., & DeCicco, T. (2007). Self-construals predicts environmental concern, cooperation, and conservation. *Journal of Environmental Psychology, 27*, 4, 255-264.
- Aube, J., & Koestner, R. (1995). Gender characteristics and relationship adjustment: Another look at the similarity-complementarity hypotheses. *Journal of Personality, 63*, 879-904.
- Cross, S. E., & Madson, L. (1997). Models of the self: Self-construals and gender. *Psychological Bulletin, 122*, 5-37.
- Cross, S. E., Morris, M. L., & Gore, J. S. (2002). Thinking about oneself and others: The relationalinterdependent self-construal and social cognition. *Journal of Personality and Social Psychology, 82*, 399-418.
- Deutsch, F. M., Sullivan, L., Sage, C., & Basile, N. (1991). The relations among talking, liking, and similarity between friends. *Personality and Social Psychology Bulletin, 17*, 406-411.
- Elliot, A. J., Gable, S. L., & Mapes, R. R. (2006). Approach and Avoidance Motivation in the Social Domain. *Pers Soc Psychol Bull, 32*, 378.
- Gore, J. S., & Cross, S. E., & Morris, M. L. (2006). Let's be friends: Relational self-construal and the development of intimacy. *Personal Relationships, 13*, 83-102.
- Gudykunst, W. B., Matsumoto, Y., Ting-Toomey, S., Nishida, T., Kim, K., & Heyman, S. (1996). The influence of cultural individualism-collectivism, self-construals, and individual values on communication styles across cultures. *Human Communication Research, 22*, 510-543.
- Haraa, K. & Kim, M. (2004). The effect of self-construals on conversational indirectness. *International Journal of Intercultural Relation, 28*, 1-18.
- Hanham, J., & McCormick, J. (2008). Group work in schools with close friends and acquaintances: Linking self-processes with group processes. *Learning and Instruction. Article in Press, Corrected Proof.*
- Hardin, E., Leong, F., Bhagwat, A (2004). Factor structure of the Self-Construal Scale revisited: Implications for the Multidimensionality of the Self-Construal, *Journal of Cross-Cultural Psychology, 35*, 327-345.

- Kim, M.-S., Hunter, J. E., Miyahara, A., Horvath, A., Bresnahan, M., & Yoon, H. J. (1996). Individual vs. culture-level dimensions of individualism and collectivism: Effects on preferred conversation style. *Communication Monographs*, 63, 29–49.
- Kumashiro, M., & Sedikides, C. (2005). Taking on board liability-focused feedback: Close positive relationships as a self-bolstering resource. *Psychological Science*, 16, 732–739.
- Larson, R. W., & Bradney, N. (1988). Precious moments with family members and friends. In: R.M. Milardo (Eds.). *Families and social networks*. Newbury Park, CA, Sage. (107–126).
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98, 224–253.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1994). A collective fear of the collective: Implications for selves and theories of selves. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, 568–579.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1995). A collective fear of the collective: Implication for selves and theories of selves. *Personality and Social Psychology*, 21, 568–579.
- Mikulincer, M., Orbach, I., & Iavnieli, D. (1998). Adult attachment style and affect regulation: Strategic variations in subjective self-other similarity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 436–448.
- Newcomb, A. F., & Bagwell, C. (1995). Children's friendship relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 117, 306–347.
- Oguri, M., & Gudykunst, W. B. (2002). The influence of self construals and communication styles on sojourners' psychological and sociocultural adjustment. *International Journal of Intercultural Relations*, 26, 577–593.
- Singelis, T. M. (1994). The measurement of independent and interdependent self-construals. *Personality and Social Psychological Bulletin*, 20, 580–591.
- Singelis, T. M., & Brown, W. J. (1995). Culture, self, and collectivist communication: Linking culture to individual behavior. *Human Communication Research*, 21, 354–389.
- Singelis, T. M., Triandis, H. C., Bhawuk, D. S., & Gelfand, M. (1995). Horizontal and vertical dimensions of individualism and collectivism: A theoretical and measurement refinement. *Cross-Cultural Research*, 29, 240–275.
- Singelis, T. M., Bond, M. H., Lai, S. Y., & Sharkey, W. F. (1999). Unpackaging culture's influence on self-esteem and embarrassability: The role of self-construals. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30, 315–341.
- Smith, P.B., & Bond, M.H. (1998). *Social Psychology across Cultures*. Boston, MA, Allyn and Bacon.
- Triandis, H. C. (1989). The self and social behavior in differing cultural contexts. *Psychological Review*, 96, 505–520.
- Zarbatany, L., Conley, R., & Pepper, S. (2004). Personality and gender differences in friendship needs and experiences in preadolescence and young adulthood. *International Journal of Behavioral Development*, 28, 4, 299–310.
- Zhao, J., McCormick, J., & Hoekman, K. (2008). Idiocentrism-allocentrism and academic self efficacy for research in Beijing universities. *International journal of educational management*, 22,2,168-183.

Vladimir Hedrih, Niš, Jelena Želeskov Đorić, Belgrade

FRIENDSHIP AND SELF CONSTRUALS

Summary

Friendship relations are very important interpersonal relations in the life of every individual. On the other hand, self construals about one's relations with others are important determinants of the approach every person has to interpersonal relations. The goal of this study was research into the relations between some general characteristics of friendship relations a person has, and self construals of independence and interdependence, as conceptualized by Ted Singelis. To explore this, we asked 374 students of Universities of Belgrade and Niš to complete Singelis' SCS, as well as a questionnaire designed to collect information on some general characteristics of interpersonal relations a person has. The results showed a number of statistically significant correlations between independence and interdependence on one side, and characteristics of friendship relations on the other. All obtained correlations were low, but their directions were in accordance with theoretical expectations. Additionally, the obtained results support reliability and constructive validity of SCS scales on our sample.

Key Words: SCS, friendship relations, Singelis, independence and interdependence